

Απολογισμός εργασιών Δικαστηρίου 2001

1. Εισαγωγικά

Στη διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (Σ.τ.Ε.) εφαρμόζεται το λεγόμενο "ανακριτικό σύστημα", κατά το οποίο την πρωτοβουλία για την πρόοδο της δίκης έχει το Δικαστήριο και όχι οι διάδικοι. Τούτο συνεπάγεται πρόσθετη απασχόληση των μελών του Δικαστηρίου για τη συγκρότηση του φακέλου της δικογραφίας και τις επαφές με τη Διοίκηση και τους διαδίκους. Οι κύριες αρμοδιότητες του ΣτΕ είναι η αναιρετική και η ακυρωτική, παραλλήλως δε ασκεί γνωμοδοτική αρμοδιότητα κατά την επεξεργασία σχεδίων π. δ/των. Στο μεγάλο μέρος των ακυρωτικών διαφορών το ΣτΕ δικάζει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό. Είναι το μοναδικό δικαστήριο στην Ελλάδα που συνεδριάζει με όλα τα Τμήματα κάθε εβδομάδα για να ανταπεξέλθει στο φόρτο των εργασιών. Ωστόσο η κατάθεση μεγάλου αριθμού αιτήσεων (το έτος 1996 είχαν φθάσει τις 7.500) δημιούργησε ένα μεγάλο απόθεμα εκκρεμών υποθέσεων (το έτος 1998 υπερέβησαν τις 27.000) με δυσμενείς συνέπειες στο χρόνο περαιώσεως της δίκης.

Μια σειρά νομοθετικών μέτρων (θέσπιση κατωτάτου χρηματικού ορίου στις αναιρέσεις, μεταφορά ακυρωτικών διαφορών στα διοικ. εφετεία, μετατροπή ακυρωτικών σε ουσιαστικές διαφορές που εκδικάζονται από τα διοικ. πρωτοδικεία, απόρριψη προφανώς απαραδέκτων ή αβασίμων αιτήσεων με συνοπτική διαδικασία, αναπροσαρμογή δικαστικής δαπάνης), σε συνδυασμό με άλλα οργανωτικά μέτρα (ανακατανομή υποθέσεων στα Τμήματα, διαίρεση εισηγητών σε δύο ομάδες, μηχανοργάνωση εργασιών) επέτρεψαν τη σημαντική μείωση του αριθμού των καταθέσεων (για το τρέχον έτος υπολογίζονται σε 4.800 περίπου αιτήσεις) και τη μείωση του αποθέματος των εκκρεμών υποθέσεων που ήδη κινούνται κάτω των 20.000. Ο στόχος είναι το ΣτΕ να περιορισθεί στην επίκαιρη εκδίκαση των σοβαρών διοικητικών διαφορών εκπληρώνοντας την κύρια αποστολή του ως ανωτάτου διοικητικού δικαστηρίου της χώρας που είναι η ενοποίηση της νομολογίας και η ασφάλεια δικαίου.

2. Γενική εικόνα (πιν. 1-5) Από τους πίνακες στατιστικών στοιχείων του έτους 2001 προκύπτει ότι το Δικαστήριο εξέδωσε **4.884** αποφάσεις και συνολικά

περαίωσε **8.026** υποθέσεις, από τις οποίες 4.610 με έκδοση οριστικής αποφάσεως, 1.601 λόγω παραιτήσεως, 622 με κατάργηση δίκης λόγω ποσού, 140 με αρχειοθέτηση εκκρεμών λόγω αρνητικής γνωματεύσεως του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και 1.053 λόγω παραπομπής στα διοικητικά δικαστήρια. Περαιτέρω το Δικαστήριο εξέδωσε **790** αποφάσεις προσωρινής προστασίας και **683** πρακτικά επεξεργασίας σχεδίων διαταγμάτων. Τέλος, ο αριθμός των εκκρεμών υποθέσεων κατήλθε σε **20.485** στο τέλος του 2001 (ήδη είναι κατώτερος των 20.000) έναντι **22.731** την αντίστοιχη ημερομηνία του έτους 2000.

3. Μείωση του αποθέματος εκκρεμών υποθέσεων (πιν. 1) Συνεχίστηκε για τέταρτο χρόνο η περαίωση μεγάλου αριθμού υποθέσεων και η μείωση του αποθέματος με ετήσιο ρυθμό 10%. Το ισοζύγιο μεταξύ νέων καταθέσεων και περαιουμένων υποθέσεων, χάρις κυρίως στα νομοθετικά μέτρα αποσυμφορήσεως του Δικαστηρίου, διατηρείται και κατά το έτος αυτό σταθερά θετικό με υπεροχή κατά 38,85% του σκέλους περαιουμένων υποθέσεων.

4. Χρόνος διασκέψεως (πιν. 1) Παραμένει υψηλός ο αριθμός (2.214) των εκκρεμών υποθέσεων που τελούν υπό δημοσίευση. Τούτο υποδηλώνει ότι εξακολουθεί να υπάρχει καθυστέρηση στις διασκέψεις και την παράδοση των σχεδίων αποφάσεων προς δημοσίευση. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου η διοικητική Ολομέλεια (Πρακτικό 3/2002) καθόρισε το εξάμηνο, ως ανώτατο χρονικό όριο, από τη συζήτηση της υποθέσεως μέχρι τη δημοσίευση της αποφάσεως. Το μέτρο θα ισχύσει από το επόμενο δικαστικό έτος υπό την επίβλεψη των προεδρευόντων των δικαστικών σχηματισμών.

5. Απόρριψη αιτήσεων σε συμβούλιο (πιν. 1) Αυξήθηκε σε σύγκριση με το έτος 2000 ο αριθμός των εκδιδόμενων αποφάσεων σε συμβούλιο (χωρίς ακροαματική διαδικασία), αλλά υπάρχουν περιθώρια ευρύτερης εφαρμογής της συνοπτικής διαδικασίας (άρθρο 33 ν. 2721/1999) απορρίψεως προφανώς απαράδεκτων ή αβάσιμων αιτήσεων. Στην πραγματικότητα μόνον το Δ' Τμήμα κατέφυγε στη διαδικασία αυτή, διότι οι αποφάσεις των λοιπών Τμημάτων αφορούν παραπομπή υποθέσεων στα διοικητικά δικαστήρια.

6. Ένδικο μέσα από διοικητικές αρχές (πιν. 2) Για πρώτη φορά οι κατατεθείσες αιτήσεις αναιρέσεως των ιδιωτών είναι περισσότερες από εκείνες που ασκήθηκαν από το Δημόσιο και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Προφανώς το φαινόμενο οφείλεται στην παρεμβολή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

του οποίου απαιτείται η έγκριση για την άσκηση αιτήσεων αναιρέσεως του Δημοσίου και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου που δεν έχουν δική τους νομική υπηρεσία. Έτσι οι अपαράδεκτες ή αβάσιμες αιτήσεις αναιρέσεως αρχειοθετούνται στο εκδόν την αναιρεσιβαλλομένη δικαστήριο και δεν προωθούνται στο Συμβούλιο της Επικρατείας, όταν το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους δεν δίδει θετική γνώμη. Πάντως ο αριθμός των αιτήσεων αναιρέσεως των διοικητικών αρχών, ιδίως των ασφαλιστικών οργανισμών, παραμένει αδικαιολόγητα υψηλός και θα ήταν ευκαίριο να καταργηθούν ρυθμίσεις (π.χ. άρθρο 19 παρ. 3 και 4 ν. 2873/2000) ή διοικητικές πρακτικές (π.χ. εγκύκλιοι Υπ. Οικονομικών) που επιβάλλουν στη Διοίκηση την υποχρέωση να εξαντλεί σε κάθε περίπτωση όλα τα ένδικα μέσα.

7. Ποσοστά ακυρωτικών ή αναιρετικών αποφάσεων (πιν. 3) Οι αιτήσεις ακυρώσεως γίνονται δεκτές σε ποσοστό 26% που σημαίνει ότι μία στις τέσσαρες περίπου από τις προσβαλλόμενες διοικητικές πράξεις κρίνονται παράνομες. Το ίδιο ποσοστό (25%) είχε παρατηρηθεί και κατά το προηγούμενο έτος 2000. Οι αιτήσεις αναιρέσεως των διοικητικών αρχών κατά τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων γίνονται δεκτές σε ποσοστό 37,5%, ενώ οι αντίστοιχες αιτήσεις των ιδιωτών ευδοκιμούν σε ποσοστό 33%. Τα ποσοστά θεωρούνται υψηλότερα από το συνηθισμένο μέσο όρο (25%) στον οποίο όμως κινούνται οι εφέσεις κατά αποφάσεων των διοικητικών εφετείων επί ακυρωτικών διαφορών (28,5%).

8. Παραιτήσεις (πιν. 3) Σημειώνεται ένας σχετικά μεγάλος και σταθερός κατά τα τελευταία χρόνια αριθμός παραιτήσεων (1601) που συνήθως ακολουθεί την τυχόν απορριπτική εισήγηση.

9. Προσωρινή προστασία (πιν. 4) Παρατηρήθηκε αύξηση του αριθμού των αιτήσεων προσωρινής προστασίας (1.051) της τάξεως του 25% έναντι του προηγούμενου έτους 2000 και 5% έναντι του έτους 1999. Με τη μεταφορά των υποθέσεων οικοδομικών αδειών (ν. 2944/2001) στα διοικητικά δικαστήρια θα μειωθεί ο αριθμός των αιτήσεων αναστολής, αλλά βαίνει συνεχώς αυξανόμενος ο ρυθμός των αιτήσεων στις υποθέσεις των αλλοδαπών (μετανάστες, πρόσφυγες).

Σημαντική αύξηση εμφανίζουν οι αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων στους διαγωνισμούς για την ανάθεση δημόσιων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ν. 2522/1997). Το αρμόδιο Δ' Τμήμα έχει επιτύχει στον τομέα αυτό να επιλύει σε

πολύ σύντομο χρόνο συνολικά τη διοικητική διαφορά, αφού μόνον στο ένα πέμπτο των απορριπτικών αποφάσεων της Επιτροπής Αναστολών ασκείται περαιτέρω αίτηση ακυρώσεως. Είναι προφανές ότι η ταχεία εκδίκαση της διαφοράς διασφαλίζει τόσο τα συμφέροντα των διαγωνιζομένων επιχειρηματιών όσο και το δημόσιο συμφέρον που απαιτεί την χωρίς καθυστέρηση εκτέλεση των δημόσιων έργων, τη διενέργεια των προμηθειών και την παροχή των υπηρεσιών.

10. Επεξεργασία σχεδίων διαταγμάτων (πιν. 5). Υπήρξε μια σημαντική αύξηση του αριθμού των αποσταλέντων σχεδίων διαταγμάτων που ανήλθαν σε 694, ενώ ο συνήθης ετήσιος αριθμός κυμαίνεται στα 600 σχέδια διαταγμάτων. Το Ε' Τμήμα έκρινε καταρχήν νόμιμα 584 σχέδια διαταγμάτων διατυπώνοντας σχετικές επιμέρους παρατηρήσεις, ενώ γνωμοδότησε αρνητικά για 57 σχέδια διαταγμάτων, μεταξύ των οποίων 44 προτείνονταν από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

11. Κατανομή υποθέσεων στα Τμήματα. Με το π.δ. 361/2001 μεταβλήθηκε η αρμοδιότητα των έξι Τμημάτων για την ορθολογικότερη κατανομή των υποθέσεων με κριτήρια την ομοιογένεια των διαφορών και τον αριθμό των εκκρεμών υποθέσεων. Όπως προκύπτει και από νεότερα (Μάρτιος 2002) στατιστικά στοιχεία, μετά την ολοκλήρωση της μεταφοράς εκκρεμών υποθέσεων στα αρμόδια Τμήματα, επετεύχθη ένας από τους κύριους στόχους του διατάγματος που αφορά την ισόρροπη κατανομή των υποθέσεων. Ήδη οι εκκρεμείς προς συζήτηση υποθέσεις κυμαίνονται από 2.200 έως 2.500 περίπου ανά Τμήμα, ενώ ο αυξημένος αριθμός στα Α' (3.800), Β' (3.000) και ΣΤ' (3.500) Τμήματα αναμένεται να μειωθεί με την εφαρμογή του χρηματικού περιορισμού των 2 εκατ. για το παραδεκτό των αιτήσεων αναιρέσεως.

12. Γενική παρατήρηση. Η αξιολόγηση των στατιστικών στοιχείων του έτους 2001 επιτρέπει τη γενική παρατήρηση ότι το ΣτΕ, που έχει την καθολική αναγνώριση για την ποιότητα του δικαιοδοτικού του έργου, βελτιώνει σταθερά την επίδοσή του και στο θέμα της έκτασης της εκκρεμοδικίας που είναι το ασθενές σημείο του. Με τη συνεχή προσπάθεια του δικαστικού και υπαλληλικού προσωπικού, τα διάφορα νομοθετικά μέτρα αποσυμφόρησης των πινακίων και τα οργανωτικά μέτρα που ήδη ελήφθησαν ή πρόκειται να ληφθούν, η συνολική εικόνα της δραστηριότητας του Δικαστηρίου εμφανίζεται θετική και οι προοπτικές για τη μελλοντική πορεία του αισιόδοξες.